هر کس میت کار و دیست که قدم در راه محبت نهد و عزت احدیت او را در کنف عزت جای دهد چنانچه کان مرد از سلطان العارفین پرسید که
ما سهام تو کدام است آن تیر تا حق که در دلهای درویشان نشانه آن می باشد بایزید گفت ای درویش این سوال میت این سوال مقربان حضرت
الوهیت است و من تا بر درگاه قرب ندیده ام درویش گفت ای بایزید عجب غلطی کرده مراد از کنف قرب پرده بود و پرده عزت بر روی من
زده گذاشته و تو بر در مانده بودی از حال چه خبر تواری داد بیت چه داند شاه را در درون خلوت سلطان چه راه • پاسبانان از نیمه مجلس شاهان چه کار
بایزید از جای در آمد و گفت این سخن را نشانی بباید گفت نشانش آنست که لبیک بدرگاه میبرم اگر شغلی داری بگوی تا ترا آنجا پای مردی کنم من
بگفت و مرغ روح مقدسش از قفس تن بجانب روضه وصال پرواز نمود بایزید گفت آه آن کس غوث جهان بود و اما در پرده عزت نهان بود
دریغا که من ندانستم و خدمتی بسزا نتوانستم و از روی تحسر بزبان حال میگفت رباعیه افسوس که دلدار دلم برد و گریخت • پیمان بشکست آب
هجران بگریخت • تا دلبر دل باز بچنگ آرم من • بس خون که ز دیدها فرو باید ریخت • بعد از مذمت متخلفان تاکید میکند در ترغیب جهاد و میگوید
که اگر آنها که قلوب معیوب ایشان بمرض نفاق گرفتار است و نیتهای ایشان ضعیف و همتهای ایشان خسیس بی اعتبار از قتال کفار اعراض مینمایند
فلیقاتل فی سبیل الله پس باید که قتال کنید در راه خدای با دشمنان دین الذین آنکسانی که در بازار معامله یشرون الحیوة الدنیا
بفروخته اند زندگانی دنیا را که رو در فنا دارد بالاخرة ببرای جاودانی یعنی نعیم غیر فانی و میشاید که شری بمعنی اشتری باشد و مراد منافقان
باشند که خریده اند دنیا را با آخرت یعنی متاع بی حاصل دنیا را اختیار کرده اند و پشت بر سعادت دار القرار آورده و ایشان را پند میدهد تا
آینه دل خود را از زنگ نفاق مصفا ساخته طریقه اخلاص پیش آرند و علم مقاتله با کفار برافراخته مراسم جهاد فرو نگذارند ومن یقاتل
فی سبیل الله هرگاه کارزار کند در راه دین بجهت تمهید قواعد ملت فیقتل پس کشته گردد و درجه شهادت یابد او یغلب
یا غالب آید بر دشمن و مظفر گردد فسوف نؤتیه پس زود باشد که بدهیم او را یعنی در آخرت اجرا عظیما مزدی بزرگ که در صفت
نیاید ای عزیز مقاتل را وعده اجر عظیم است اگر غالب شود یا مغلوب و این ترتیب در جهاد تکذیب قول اهل فساد که میگفتند قد انعم الله
علی اذ لم اکن معهم شهیدا و اگر فرمود که کشته شود یا غالب گردد تنبیه است بر آنکه مجاهد باید که پای ثبات از مرکز عزم بر ندارد
تا نفس حق را معزز و مکرم سازد یا بچشیدن شربت شهادت یا بظفر و غلبه بر اهل شقاوت و در زاد المسیر گفته که میان شهادت و غلبه رتبه
دیگر هست چنانچه مثل آن کسی که شهید نشد و بر خصم نیز غالب نگشت نه آنست که بهره خواهد شد اما اجر عظیم کسی است که بکوشد تا شهید
شهادت بنوشد یا خلعت نصرت بپوشد و بعد از تاکید جهاد و کفایه در فواید آن که استخلاص اسیرانست از قید مشرکان بیان میکند
بر سبیل حث و مبالغه میفرماید وما لکم و چیست شما را ای اهل اسلام که بجد کامل و جهد تمام لا تقاتلون جهاد نمیکنید و کا
زار اشتغال نمی نمایید فی سبیل الله در راه خدای والمستضعفین و برای آن بیچارگان گرفتار در دست کفار و ایشان جماعتی
بودند اسلام آورده و مشرکان که ایشان را از هجرت بمدینه منع میکردند من الرجال از مردمان چون سلمة بن هشام و ولید بن ولید
و عیاش بن ابی ربیعه و امثال ایشان والنساء و از زنان مومنه چون ام شریک و غیرها والولدان و از کودکان ابن عباس من
کرمن و مادر من مستضعفان بودیم از نساء و ولدان ای عزیز ذکر ولدان برای مبالغه است در تاکید جهاد و تنبیه بر آنکه ظلم کفار

و ستم

و ستم ایشان کودکان بی گناه را نیز فرا رسیده با آنکه چون اکثر علما مستضعفین نام کرده ولدان را دعوات ایشان نزدیک با جابت
می باشد یاد کرده تا مومنان شاد گردند که شرکت ولدان در دعا برای استنزال رحمت و استدعای اجابت موثر است و لهذا در استسقا
حضور ایشان مطلوب میباشد و گویند مراد از ولدان عبید و اماء اند و جمعی غلامان و کنیزان مسلمانان نیز گرفتار بودند
بر این قول مراد از رجال و نساء آزادان باشند و بر هر تقدیر این مستضعفان الذین آنکسانند که بزبان تضرع و نیاز یقولون
میگویند یعنی دعا میکنند ربنا اخرجنا ای پروردگار ما بیرون آر ما را من هذه القریة الظالم اهلها از این دیه یعنی مکه که ظالم اند اهل آن
بسبب شرک که ظلمی بغایت بزرگست ان الشرک لظلم عظیم واجعل لنا و بگردان از برای ما من لدنک ولیا از نزدیک خویش کسی
که ما را دوست داشته تا متولی امور ما باشد و بمصالح ما از روی مهربانی قیام نماید واجعل لنا و بگردان از برای بیچارگان من لدنک
نصیرا از نزد خود یاری مددکاری که شر اعادی از ما دفع کند حق سبحانه و تعالی دعاء ایشان را مستجاب گردانید یعنی برخی را هجرت
از مکه میسر شد و برخی که آنجا ماندند ولی چون حضرت پیغمبر صلعم با ایشان رسید در روز فتح مکه همه را دل نوازی نمود و مهمات ایشان
سرانجام فرمود و نصیر حامی برای ایشان تعیین کرد یعنی عتاب بن اسید که حضرت رسالت صلعم حکومت مکه باو داده و منقولست از
ابن عباس رضه منقولست که ضعفا را یاری میکرد و انصاف ایشان از اقویا میستد و در زمان او مظلوم از ظالم عزیزتر بود بیت ای بمند
از تو افسر شاهی • ملک خود پایدار اگر خواهی • دل مظلوم را بیار بدست • بدل ظالمان در آر شکست • و اهل وراثت را درین آیه تحقیقات
صاحب بحر الحقایق گفته که چیست حال شما ای عیان بمعنی که با نفس خود جهاد میکنند برای سلوک راه حق خلاص دادن ارواح ضعیف
که نفوس ما بر او استیلا یافته ایشان از ابقیه طبیعت بسته اند و بجهت استخلاص قلوب که بنسبت با ارواح مستغرقه در شان بمثابه زوجه اند از زنج
و رها دادن ولدان یعنی صفات حمیده که از ازدواج روح و قلب متولد شده اند و اینها در مقام استغاثه میگویند خدایا ما را از قریه
بدن که اهل او یعنی نفس و طبع و هوا ستم کارند بیرون آور و بخدمت ولی برسان که ما را از ظلمات بشریت برهاند و بمشاهده لمعات انوار قدس
برساند و توفیق ملازمت شیخی ده که ما را بتربیت خود نصرت کند و در مجاهده با نفس و هوا و محاربه با شیطان و دنیا که بی مدد او یا غلبه بر چنین
اعدا میسر نیست بیت بمدد کاری مردان نتوان کاری کرد • بی هوا داری ایشان نتوان رفت براه • منتها اهل از بدرقه شوند که هیچ
ره رو نشود محرم درگاه اله • بعد از مبالغه در باب جهاد بیان آن میکند که مقاتله بر دو قسم است و مقاتلان دو گروه اند جمعی برای رضای رحمن
مقاتله کنند و قومی بواسطه فریب نفس و وسوسه شیطان پس از هر دو گروه یاد میکند و میگوید الذین آمنوا آنکسانی که گرویده اند یقاتلون
فی سبیل الله کارزار میکنند در راه نصرة الهی و اطاعت حضرت رسالت پناهی صلعم والذین کفروا و آنانکه کافر شدند از وثنی و یهودی
و نصرانی یقاتلون فی سبیل الطاغوت مقاتله میکنند در طاعت شیطان طاغی فقاتلوا پس بکشید ای دوستان حق اولیاء الشیطان
دوستان و فرمان برداران شیطان را و از مکاید او مترسید ان کید الشیطان بدرستی که حیله و وسوسه شیطان کان ضعیفا
هست سست و بی قوت زیرا که مجرد وسوسه بی حجت و برهان یافته است کید شیطان بسبب ظهور اسلام ضعیف و بی اعتبار
گویند مراد از کید او آن صورتست که در روز بدر مشرکان را فرو گذاشت بعد از آنکه فریب داده بود تا معرکه بدر آورده بعد از تشبیه مباهی

Copyright © King Saud University

Created with PDFsharp 1.2.1269-g (www.pdfsharp.com)